

JUS4121– Rettsøkonomi

Sensorveiledning høsten 2020

INNLEDNING

Studentene har hatt fire timer på å besvare seks spørsmål, og dermed i underkant av 45 minutter per spørsmål. De kan dermed ikke forventes å gå i dybden i alle besvarelsene.

Gode studenter vil forklare fagbegrepene de bruker. I denne sammenhengen er det avgjørende om studentene gir en riktig og forståelig forklaring av begrepsinnholdet, ikke om de ordrett gjengir forklaringen/definisjonen gitt i hovedlitteraturen.

Det kan ikke kreves at studentene benytter seg av formlene i hovedlitteraturen – klarer de å forklare det samme meningsinnholdet med egne ord, er dette godt nok.

Studentene har hatt muligheten til å tegne figurer. Slik eksamensoppgaven er utformet, er det etter min mening likevel ikke strengt nødvendig for å få til en god besvarelse av spørsmålene. Studenter som har inkludert hensiktsmessige figurer i besvarelsen sin skal belønnes for dette.

Undervisningssituasjonen høsten 2020

I høst var alle forelesningene digitale, mens kursundervisningen var fysisk. Studentene kunne følge forelesningene live på Zoom, og se forelesningsvideoene som ligger tilgjengelig på semestersiden. Alt forelesningsmateriale har ligget tilgjengelig i Canvas.

Koronoasituasjonen har krevd mer undervisning og veiledning enn det som tilbys et vanlig semester. Studentene har skrevet en obligatorisk fakultetsoppgave rettet av ansvarlig faglærer som ble gjennomgått på Zoom. Gjennomgangen ble også lastet opp i Canvas. Studentene har også fått opplæring i hvordan tegne figurer i Inspera gjennom en video som lå tilgjengelig på semestersidene og to live spørretimer.

Uregelmessigheter ved eksamenssituasjonen

Ved gjennomføring av eksamen i JUS4121 - Rettsøkonomi, fikk vi noen tekniske problemer som gikk utover innstillingene for håndtegninger i Inspera. Eksamen måtte derfor på et tidspunkt deaktiveres og deretter restarteres. Det gikk noe tid med til dette, og sluttid for eksamen ble dermed forskjøvet til 14:30.

Vi har forståelse for at dette kan ha skapt en urolig situasjon blant kandidatene, og det bes om at det tas hensyn til dette i sensuren.

LÆRINGSKRAV OG HOVEDLITTERATUR

- Kunnskapskrav:
 - Studenten skal ha kunnskap om hvordan samfunnsøkonomisk teori kan anvendes for å analysere virkninger av offentligrettslige og privatrettslige regler.
 - Studenten skal kunne analysere hvordan forskjellige aktører tilpasser seg regler om rettigheter og plikter, og hvordan samfunnets ressursbruk derved blir påvirket.
- Ferdighetskrav:
 - Studenten skal kunne anvende enkel markeds- og velferdsteori for å analysere og utlede mulige konsekvenser av endringer i rettsreglene på forskjellige områder.
- Generelle kompetansekrav:
 - Studenten kan kommunisere med andre fagfolk om rettens virkninger og om hvilke rettsregler som er egnet til å oppnå bestemte mål.
- Hovedpensum: Erling Eide og Endre Stavang, *Rettsøkonomi*, 2. utg., 2018.

DE ENKELTE SPØRSMÅLENE

Oppgave 1.1

Ta utgangspunkt i en økonomisk modell for fullkommen konkurranse og drøft i hvilken grad den enkelte aktør har incentiv til å ta hensyn til tap av biologisk mangfold som følge av aktørens aktivitet.

Besvarelsene bør her sentrere rundt rasjonalitetsforutsetningen som ligger til grunn for forståelsen av aktørenes atferd i modellen for fullkommen konkurranse. Det er en fordel med en kort redegjørelse for modellen. Hovedpoenget er at rasjonelle aktører handler slik at det medfører størst mulig nytte for dem (så vidt de vet), uten å ta hensyn til faktorer som ikke påvirker deres egen nytte når de skal foreta valg. For å ta hensyn til tap av biologisk mangfold må derfor aktøren ha nytte av det. Her er det ikke bare økonomisk nytte som spiller inn, for eksempel ved at aktørens bedrift er avhengig av det biologiske mangfoldet, men også nytte i form av for eksempel et beriket friluftsliv.

For å oppnå en god karakter, må studentene som et minimum kunne:

- forklare sammenhengen mellom rasjonalitetsforutsetningen og modellen for fullkommen konkurranse tålelig godt (forutsetningen muliggjør bruk av modellen til å si noe om hvordan aktørene på et overordnet plan vil innrette seg ved forskjellige endringer i markedet)
- forklare hvordan man antar at rasjonelle aktører vil handle generelt sett
- anvende denne forklaringen på hvorvidt rasjonelle aktører vil hensynta biologisk mangfold (gode studenter vil forhåpentligvis komme med eksempler på både når en rasjonell aktør vil ta hensyn, og når en rasjonell aktør ikke vil det)

Noen studenter vil muligens ta opp kritikken av rasjonalitetsforutsetningen, herunder rettighetshavervirkningen. Gjøres det på en god måte vil det telle positivt, men studenter som ikke tar opp dette skal ikke trekkes for det.

Oppgave 1.2

Grønn skattekommisjon (2015) foreslo innføring av en naturavgift for å fremme bevaringen av biologisk mangfold. Gjør rede for hvordan en naturavgift vil påvirke aktørenes tilpasning.

Studentene bør her redegjøre for negative eksterne virkninger – ulempene det medfører for samfunnet at rasjonelle aktører ikke hensyntar det som ikke påvirker deres egen nytte. For fremstillingens skyld vil det være hensiktsmessig om studentene angir hva slags avgift de legger til grunn at det er snakk om. Her er det flere muligheter, men et nærliggende eksempel kan være en avgift på forurensning (en Pigou-skatt). I alle tilfeller må studentene redegjøre for hvordan en naturavgift kan medføre at rasjonelle aktører internaliserer kostnadene forbundet med den negative eksterne virkningen avgiften er ment å få bukt med. Om de bruker begrepet Pigou-skatt skal de belønnes for dette, men om de ikke gjør det, skal ikke det alene trekke dem nevneverdig ned dersom de viser den nødvendige forståelsen.

Aktørenes tilpasning til en naturavgift i et marked kan illustreres ved hjelp av modellen for et fullkomment marked. For eksempel vil innførselen av en forurensningsavgift i forbindelse med fiskeoppdrett utgjøre en økning i kostnadene for tilbydere av fisk (forutsatt at produksjonsmetoden ikke enkelt kan legges om for å unngå forurensingen som utløser avgiften) og dermed medføre et negativt skift i tilbudskurven. Dette vil igjen påvirke pris og omsatt mengde. Etersom eksamen gjennomføres som en hjemmeeksamen dette semesteret, kan det ikke forventes at studentene får tegnet og lagt ved figurer. Om de likevel beskriver dette på en god måte, skal de belønnes for det.

Oppgave 1.3

Enkelte av næringslivets organisasjoner hevder med bakgrunn i det såkalte Coase-teoremet at en naturavgift er unødvendig, og at partene selv kan sørge for et riktig nivå på bevaringen av biologisk mangfold. Drøft i hvilken grad Coase-teoremet er relevant for bevaring av biologisk mangfold.

Studentene bør her starte med en redegjørelse av de Coase-teoremene. Drøftes kun det sterke Coase-teoremet, er det noe begrenset hvor god uttelling studenten kan få for denne oppgaven. Studentene bør her diskutere påstanden i lys av alle de tre versjonene – det sterke, det svake og det betinget normative – og betydningen av transaksjonskostnader.

Oppgave 2

Staten vurderer videre bruk av forskjellige virkemidler for å fremme biologisk mangfold, herunder områdevern og erstatningsansvar ved skade på det biologiske mangfoldet. Anta at det er mulig å fastslå verdien av ulempen områdevern vil påføre skogeierne og skadekostnadene forbundet med forskjellig grad av skade på det biologiske mangfoldet.

Oppgave 2.1: *Hvilke kriterier kan staten benytte seg av for å vurdere hvilken løsning som skal velges, og hva vil være utslagsgivende for vurderingen?*

I denne oppgaven bør studentene redegjøre for Pareto-kriteriet og Kaldor-Hicks-kriteriet. Legges Pareto-kriteriet til grunn for vurderingen, vil det avgjørende for hvilken løsning som velges (om noen i det hele tatt) være om noen kan få det bedre uten at noen får det verre. Legges Kaldor-Hicks-kriteriet til grunn, vil det avgjørende være hvordan den totale nytten kan maksimeres. Dersom studentene også behandler Michelman-kriteriet her, skal de berømmes for det, men de skal ikke trekkes for ikke å ta det opp.

Oppgave 2.2: *Drøft om det bør innføres culpaansvar eller objektivt ansvar, dersom løsningen basert på erstatningsansvar velges.*

Dersom det innføres objektivt ansvar, vil potensielle skadevoldere tilpasse adferden sin slik at ressursbruken blir mest mulig effektiv, da de må bære hele regningen selv uansett.

Dersom det innføres culpaansvar, vil potensielle skadevolderes adferdstilpasning avhenge av hvor terskelen for ansvar settes. Blir den for lav, vil det voldes mer skade enn det som er effektivt. Settes den for høyt, vil det voldes mindre skade enn det som er effektivt – med mindre den settes altfor høyt. Dersom aktsomhetskostnadene forbundet med å overholde culpanormen overstiger de totale kostandene (skade- og aktsomhetskostnadene sammenlagt) forbundet med den optimale graden av aktsomhet, vil rasjonelle aktører velge å bryte culpanormen, og heller legge seg på den optimale graden av aktsomhet.

Hva som er mest hensiktsmessig er åpent for tolkning. Her er det viktigste at studentene faktisk holder alternativene opp mot hverandre og begrunner konklusjonen sin.

Oppgave 3

Et internasjonalt kraftselskap har søkt om konsesjon for etablering av en vindpark i et område med stort biologisk mangfold og vesentlig rekreasjonsverdi for lokalbefolkningen. Basert på en nytte-kostnadsanalyse har Norges Vassdrags og Energidirektorat kommet til at konsesjon bør gis basert på Kaldor-Hicks kriteriet. Kunne anvendelse av Michelman kriteriet ha gitt et annet resultat?

Studentene bør her kort redegjøre for hva det vil si at konsesjonen oppfyller Kaldor-Hicks-kriteriet. Hovedvekten av besvarelsen bør ligge på Michelman-kriteriet, som både må forklares og drøftes. Det avgjørende for om konsesjonen skal gis eller ikke i henhold til Michelman-kriteriet er om i) nytten er større enn kostnaden (tilsvarende KH-kriteriet) og ii) om denne nettogevinsten er større enn eventuelle demoraliserings- eller kompensasjonskostnader (dette elementet kan føre til at løsninger som ville oppfylt KH-kriteriet/vært KH-effektive ikke er akseptable etter M-kriteriet).

SAMLET VURDERING

Dersom kandidaten viser en god forståelse for rettsøkonomisk teori og anvender teorien på en god måte i besvarelsen av spørsmålene, skal dette være tilstrekkelig til å oppnå toppkarakter (A-B). De har da oppfylt læringskravene. Studentene kan ikke forventes å se og behandle alt det vil være mulig å komme inn på under hvert spørsmål. Det er viktig å huske at dette er et perspektivfag som bygger på en helt annen metode og et helt annet fagområde som er ukjent mange jusstudenter før semesterstart.

Oslo, 15.11.2020

Beate Kathrine Berge

(Oppdatert med hensyn til undervisnings- og eksamenssituasjonen 27.11.2020)